

Jönköping 2016-02-28

Socialdepartementet
Diarienummer: S2015/07589/FST

FSS yttrande över Socialdepartementets förslag om Ökad tillgänglighet till sprututbytesverksamheter i Sverige Ds 2015:48

Remissvar från Föreningen Sveriges socialchefer

Bakgrund

Föreningen Sveriges Socialchefer har getts möjlighet att yttra sig över ökad tillgänglighet till sprututbytesverksamheter i Sverige. Promemorian innehåller förslag till lag om ändring i lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler. I promemorian föreslås att ansvaret för sprututbytesverksamheter renodlas till att landstinget blir ensam huvudman för att ansöka om och driva sådan verksamhet. Vidare föreslås att alla personer som injicerar droger och som har fyllt 18 år ska kunna delta i verksamheten på lika villkor. Den tidigare åldersgränsen på 20 år sänks därmed till 18 år.

Möjligheten att inrätta sprututbyten i landet har funnits under en längre tid och under denna tid har sex mottagningar i tre landsting inrättats.

FSS synpunkter

FSS delar uppfattningen att det inte finns någon motsättning mellan att främja en god hälsa och förhindra smittspridning och samtidigt ha en restriktiv syn på narkotika. FSS kan inte se att ett möjliggörande av fler sprututbytesverksamheter står i konflikt med förbyggande åtgärder och tidig upptäckt och intervention. Sprututbytesverksamheter utgör ett värdefullt komplement till övriga smittskyddsinsatser som bedrivs i landstingens regi. Vidare instämmer FSS i redogörelsen i promemorian där det framgår att det inte finns några utvärderingar eller studier som visat att sprututbyten leder till ett ökat injektionsmissbruk, ökad smitta eller öka dödlighet. Istället har insatserna påvisats kunna bidra till att förebygga smittspridning, minska infektioner och minska riskbeteenden hos personer som injicerar droger.

FSS ser positivt på att huvudmannskapet tydliggörs genom att kravet på samansökan tas bort.

FSS instämmer i att det är särskilt angeläget att nå unga personer och alla arenor som kan innebära en kontaktyta är värdefulla för att kunna erbjuda vård och behandling i ett så tidigt skede som möjligt. Men detta är inte helt oproblematiskt eftersom det kan bli aktuellt med LVU som kräver att socialtjänsten omedelbart bör bli involverad. Om ändringen av åldersgräns från 20 till 18 år genomförs vill FSS förtydliga vikten av att uppföljning sker för att kunna följa konsekvenserna av förändringen.

LVU är en skyddslag för barn och unga som reglerar förutsättningarna för att med tvång vårda eller skydda barnet eller den unge upp till 21 år. Av 1 § LVU framgår att vård får under vissa förutsättningar beredas den som har fyllt 18 men inte 20 år. Vård ska också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende. Att en ung person injicerar narkotika vid enstaka tillfälle kan innebära att den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas och det kan därmed utgöra grund för omhändertagande enligt 3 § LVU. I promemorian konstateras att den omständigheten att den unge använder narkotika inte per automatik innebär att denne blir föremål för vård enligt LVU. Lagen uppställer ytterligare kriterier för att sådan vård ska kunna användas, bland annat att för den som fyllt 18 men inte 20 år får beredas vård enligt LVU om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga behov är lämpligare än någon annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke. Vidare anförs i promemorian att det inte finns någon lagstadgad skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonal att anmäla till socialtjänsten att en person som fyllt 18 år använder beroendeframkallande medel.

Den sekretessbrytande bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagens 25 kap. 12 § möjliggör för hälso- och sjukvården att under vissa förutsättningarna lämna uppgifter till socialtjänsten om en enskild person som fortgående missbrukar narkotika. Det krävs att uppgifterna behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling och annat stöd. FSS anser att detta möjliggör att unga personer som injicerar droger och som inte själva inser att de är i behov av vård och behandling anmäls till socialtjänsten.

Sprututbytesverksamheterna kommer i kontakt med personer som inte har kontakt med socialtjänst eller beroendevård. Det kan vara personer som är svåra att nå eller där tidigare insatser inte givit effekt. Sprututbytesverksamheterna ska bedrivas med bred kompetens för att motivera personer till vård och behandling för missbruk och beroende. FSS anser att en strukturerad samverkan med socialtjänst och beroendevård är nödvändig för att möjliggöra för fler personer att få tillgång till vård, behandling och övriga stödinsatser. Vidare vill FSS betona vikten av att upprätta en samordnad individuell plan (SIP) för personer som är i behov av insatser från både landsting och kommun. FSS ser även att utvecklad samverkan mellan huvudmännen och kompetenshöjande insatser kan behövas för att säkerställa att anmälningsplikten enligt LVM fullföljs enligt lagens intentioner.

Jönköping 2016-02-28

För Föreningen Sveriges socialchefer
Karl Gudmundsson, ordförande

Föreningen Sveriges socialchefer är en partipolitiskt obunden förening som verkar för utveckling av den svenska välfärdsmodellen. Vi arrangerar årligen den socialpolitiska konferensen Socialcheferdagarna.

Läs mer på socialchefer.se och socialcheferdagarna.se